

Minisymposium

Jong erfgoed, nu ook volwassen in Flevoland

27 maart 2025

De Goede Rede, Almere-Haven

Inleiding

Jong erfgoed en dan met name Post 65 erfgoed krijgt in toenemende mate aandacht, maar is nog niet erg bekend en (nog) niet altijd geliefd. Bij erfgoed en monumenten denkt men vaak eerder aan oude kerken, molens en boerderijen.

Een deel van het jonge erfgoed in Flevoland is de grens van 50 jaar gepasseerd of bereikt de monumentwaardige leeftijd komende periode. Hoog tijd om keuzes te maken over behoud, onderhoud en/of restauratie, en niet te vergeten herbestemming. Zelfs in het jonge Flevoland zijn de eerste Post 65 gebouwen al gesloopt; bekend zijn de Waterwijzer in Lelystad en de Beurs in Almere. Het gaat bij Jong erfgoed overigens niet alleen om gebouwen en ensembles maar ook om stedelijke en groene structuren.

Meer dan voldoende aanleiding voor het Genootschap Flevo om hieraan een minisymposium te wijden.

Een deel van de aanwezige leden van het genootschap heeft voorafgaand een stadswandeling door het centrum van Almere-Haven gemaakt, begeleid door Ans van Berkum en Riet Rijs.

Welkom

De ruim 65 deelnemers worden in de kapel welkom geheten door dagvoorzitter Jop Fackeldey, bestuurslid van Genootschap Flevo.

Als locatie is gekozen voor kerkcentrum De Goede Rede in Almere-Haven. Dit gebouw is als kerkcentrum ontworpen. Maar nadrukkelijk ook als baken in het eerste stadsdeel, opdat de nieuwe inwoners zich snel thuis gingen voelen in het gemoedelijke 'Zuiderzee-stadje' als eerste stadsdeel van de newtown Almere. Sinds 2024 is de Goede Rede een van de nu zes Almeerse gemeentelijke monumenten.

De dagvoorzitter verwelkomt in het bijzonder gedeputeerde Sjaak Simonse, die naast erfgoed onder meer eigentijds bestuur in portefeuille heeft, een mooie combinatie om erfgoed een toekomst te geven.

Opening Opening

Gedeputeerde Sjaak Simonse van Flevoland opent het minisymposium met te zeggen dat hij graag op de uitnodiging is ingegaan. De provincie hecht aan het beleefbaar maken van erfgoed en versterken van identiteit. Hij deelt een persoonlijke herinnering aan de Golfslag in Emmeloord. Wanneer hij als jong jochie met zijn ouders van Luttelgeest naar het 'grote' Emmeloord reed, was de Golfslag een imposant gebouw, en nog altijd heeft het zijn hart. De Golfslag vertelt het verhaal van de eerste generatie polderbewoners die zelf een bejaardenhuis voor de oudere generaties hebben neergezet en het zijn naam Golfslag gegeven. Het gebouw is een icoon van Emmeloord geworden en heeft vele stormen doorstaan, tot verpaupering en plannen voor sloop aan toe. Dankzij de samenleving heeft het gebouw nu een nieuwe toekomst gekregen met een nieuwe functie in een eigentijds zorglandschap, bewoond en gebruikt door verschillende generaties. Een nieuwe visie op zorg in een oud gebouw.

Veel oudere Flevolandse hebben zo'n stukje jeugd waaraan ze gehecht zijn, maar herkennen de volgende generaties die waarde ook? Zij hebben weer hun eigen bijzondere gebouwen en plekken. Het is daarom belangrijk om als overheid en als erfgoedbeschermer in verbinding te blijven met de bevolking over ons huidige én ons toekomstige erfgoed.

De dagvoorzitter reageert op de gedeputeerde vanuit eigen ervaring. Hij was een periode wethouder in Lelystad, waar rond 2007 is gestart met erfgoedbeleid. Destijds is via de Flevopost aan de inwoners gevraagd wat te behouden.

Dit leverde allerlei gebouwen op, maar ook de Beginweg en de Ir. Klasemaboom (een uitgelopen piketpaaltje van wilgenhout). Deze boom kreeg bescherming, maar werd ziek en is doodgegaan. Behoud is dus niet altijd maakbaar.

Vandaag gaat het over Post 65 erfgoed, kweken van besef dat het er is en het levend houden door erover te vertellen, proberen nieuw leven te geven. Hij ziet drie ingrediënten: behouden - onder meer door ontwikkeling -, de waarde laten zien en de samenleving betrekken. Dit proberen we vandaag als Genootschap te stimuleren met dit programma, waarin Barbara Speleers en Ans van Berkum hun kennis en inzicht met ons delen.

Barbara Speleers

Jong erfgoed, wat is dat en hoe ziet dat eruit in Flevoland?

Barbara Speleers is programmaleider Post 65 Erfgoed bij de Rijksdienst Cultureel Erfgoed. Zij geeft een schets van het Post 65 Erfgoed en gaat in op de landelijke inventarisatie van dit jonge erfgoed ter voorbereiding op aanwijzing van een selectie tot rijksmonument.

In Nederland wonen 2,5 miljoen mensen in woningen gebouwd tussen 1965 en 1990, tevens de grote bouwperiode in Flevoland. De naam Post 65 duidt op de aansluiting op de vorige inventarisatie van de RCE van 1945-1965. 1990 is gekozen als eindjaar, een jaar waarin veel verandering was zoals de Val van de Muur, de nieuwe Nota Ruimte met decentralisatie van rijksregie naar provincies, en ook maatschappelijk een periode van 'zelf doen'. Bovendien is 1990 lang genoeg geleden om met afstand naar te kunnen kijken.

De verschillende polders van Flevoland hebben hun eigen structuren en ontwerp geënt op de tijdgeest van hun inrichting. Maar daar zijn ook weer ingrepen op gedaan zoals bijvoorbeeld de natuurfunctie van de Oostvaardersplassen.

Bij het ontwerp van Flevoland was er nog een sterke rijksregie. De inrichting sloot aan bij wat in de rest van Nederland gebeurde: scheiding van functies, scheiding van verkeersstromen, grootstedelijk denken, ruimte voor de auto. In Lelystad ontbreekt daardoor een oorspronkelijk stadshart.

In Almere zien we het verzet in de rest van Nederland tegen sloop van binnensteden ten gunste van de auto terug: Almere-Haven is kleinstedelijker, met een knus stadshart en de verkeersstromen eromheen geschikt.

Flevoland bood veel ruimte. Er is dan ook meteen ruimte gepland voor natuur en milieu, passend in het denken in de jaren '70. Ook was er ruimte voor bijzonder erfgoed: land art en kunst in de openbare ruimte. Met de komst van de vrije zaterdag en toegenomen welvaart, is er aandacht voor winkelen, maar ook voor recreatie als tijdsbesteding. Denk aan de Eemhof van sporthuiscentrum aan de Randmeren.

De opkomende vrijetijdsmarkt biedt vanaf de jaren '80 een ontsnapping aan de niet altijd positief ervaren werkelijkheid van alledag.

Maar is dit nu erfgoed om te koesteren, terwijl anno 2025 grote opgaven als woningbouw en stikstof nieuwe oplossingen en ruimte vragen? Te verwachten is dat er op weg naar iets nieuws onvoldoende oog is voor het bestaande. Toch is er ook een tegenbeweging: moet je dit jonge erfgoed niet willen behouden?

Dit brengt de RCE ertoe om te gaan verkennen welk Post 65 erfgoed karakteristiek is, kwaliteit heeft, voor toekomstige generaties moet blijven staan. Allereerst is het noodzakelijk bewustwording te kweken. Daarom is het Post 65 programma gestart. Het programma richt zich op bekendheid en draagvlak. Het wil de inventarisatie en selectie samen met de samenleving doen, en daarbij niet alleen vanuit architectuur kijken.

De opdracht is om rijksmonumenten aan te wijzen en specifieke gebieden en 'gezichten' te kiezen, kijkend naar de praktijk van grootschalige aanleg in die periode. Dit moet dan kaders geven voor onder meer inbreiding en energietransformatie.

Maar, verzucht Barbara Speleers: het is zoveel! Meer dan 4 miljoen gebouwen waaronder 2,5 miljoen woningen, 17 groeikernen, 152 bloemkoolwijken, 64 woningbouw-experimenten.... Hoe ga je dit selecteren?

Zij illustreert de opgave aan de hand van een scala aan Flevolandse voorbeelden.

- De Golfslag in Emmeloord als symbool voor de verzorgingsstaat, mede mogelijk dankzij de aardgasbaten.
- Kerken zoals de Open Haven in Zeewolde. De Post 65 kerk wordt niet langer gebouwd als schip met toren, maar als een verenigingsgebouw, geschikt voor ontmoeting en oecumene. Kanttekening is dat de RIJP in Flevoland kerken wel een toren gaf, bedoeld als bakens in het nieuwe land.
- Maatschappelijke gebouwen direct ontworpen als multifunctionele centra, bijvoorbeeld de Kubus in Lelystad en de Meerpaal in Dronten, maar ook de Groene Schuur van Jongeren 19NU in Zeewolde.
- Bestuursgebouwen onder meer van het Rijk zoals het Smedinghuis in Lelystad.
- Woningen: van arbeidswoningen tot corporatie woningen, zoals de middenstandswoningen in Biddinghuizen.
- En niet te vergeten: industriële werklandschappen en infrastructuur zoals de NS-stations in Almere en Lelystad.

Doelen Programma Post 65 erfgoed

- **bewustwording** van de erfgoedwaarde van Post 65
Door delen verhaallijnen en voorbeelden, in gesprek met gemeenten en inbreng via omgevingswet
- in **samenspraak** met de samenleving
door ophalen verhalen en betekenissen/participatie
- **behoud erfgoed**
beperkte aanwijzing van monumenten
inventarisatie gebieden
- **omgang in huidige opgaven**
mee laten lopen in de huidige leefomgeving programma's

Bovendien dringt de tijd, het is niet mogelijk om zeven jaar voorstudie te doen zoals gedaan is bij de selectie voor de Wederopbouwperiode (1945-1965).

Het rijk heeft slechts beperkt ruimte voor aanwijzing van monumenten, het aanwijzingsprogramma is gestart met ruimte voor 12 monumenten, maar waarschijnlijk is rond de 150 monumenten haalbaar.

De RCE kiest voor een participatieve aanpak. Er is een uitvraag gedaan bij onder meer gemeenten, Heemschut en andere partijen. Daarnaast is breder participatief opgehaald via een maatschappelijk panel met leden die niet per se een erfgoed achtergrond hebben. Denk aan kunstenaars en milieuorganisaties naast architectuurhistorici. Zij brengen de verhalen die kleven aan kunstwerken, groene aanleg en gebouwen. Dit levert al 1300 tips op. Er zal dus stevig moeten worden geprioriteerd. De RCE gaat maar eens kiezen voor een kleine selectie kenmerkende voorbeelden, en van daaruit verder bouwen. De lijst die zo ontstaat zal worden gedeeld, want - en dat is hoopvol - hij is ook belangrijk voor andere bestuurslagen. Provincies en gemeenten kunnen ook erfgoed aanwijzen en hun eigen erfgoed beschermen via een monumentenstatus, maar ook via ruimtelijke bescherming in hun omgevingsvisie- en plan.

Opmerkingen vanuit de zaal

- De constatering dat jong erfgoed nog niet voldoende is beschermd, de Omgevingswet wordt hierin nog niet voldoende benut.
- Gesteld wordt dat gemeenten er goed aan doen in een vroeg stadium een waardebeoordeling voor potentieel erfgoed te doen. Ook voor industriële landschappen zoals de Groninger gaswinningslocaties.
- De Post 65 periode heeft ook land-art en veel kunst in de openbare ruimte voortgebracht dankzij de 1%-regeling.
- De omgeving van gebouwen en hun interieurs bepalen mede de waarde en moeten dus mede beschermd worden.

Ans van Berkum

Iconen van, voor en door de stad Almere

Ans van Berkum, architectuurhistoricus en auteur van de gids 'Almere Architectuur Stad' neemt Almere als voorbeeld en gaat in op de omgang met potentiële monumenten en de rol van inwoners, organisaties en overheid hierin.

Almere heeft een polynucleaire opzet. Handig, omdat de ontwikkeling van de newtown onzeker was. Dan kon je zien tot hoever je wilde gaan en wanneer je wilde stoppen. Haven is het oudst, de andere stadsdelen zijn weer anders. Zij gaat bij haar erfgoedwerk vaak uit van wat de inwoners vinden. Ze vinden zaken mooi of lelijk, waarbij oud vaak mooi is en jong vaak lelijk wordt gevonden.

Maar wat maakt iets nou eigenlijk mooi? Moeten we dan gewoon wachten op het verstrijken van de tijd, tot het oud is? Zo simpel is het niet. Het brutalistische gebouw de Beurs is uiteindelijk gesloopt. De Overloop, een in Haven door architect Herman Hertzberger in afwijkende witte betonsteen gebouwd bejaardencentrum was bijna gesloopt want 'gedateerd', na lang dubben en uitstellen, is het complex gemoderniseerd en toch behouden. Soms werkt de tijd in het voordeel.

Wat ook niet geldt, is: een monument is een markant gebouw. Want wat doen we dan met minder typisch erfgoed als een park of een ontwateringsgreppel uit de begintijd? Ook hoe wij het land wonen, is ons verhaal. Dat verdient ook bewaren.

Almere is maar één van de 2.000 nieuwe steden in deze periode wereldwijd gebouwd. Is dan juist deze stad een van onze monumenten van de toekomst? Waarin onderscheidt Almere zich?

De mensen die Almere hebben ontworpen, hebben zich ruim georiënteerd, o.a. in Berlijn en de newtowns in Engeland. Ze hebben hieruit hun eigen vervoersconcept gedestilleerd: naast fietspaden ook de busbanen gescheiden van de auto. De busbaan voelt als een bovengrondse metro tussen groene schermen. Maar is dat nou mooi? Of gaat het erom dat dit bijzondere en belangrijke vervoersconcept van Almere erkenning verdient, bijvoorbeeld middels de status van beschermd stadsgezicht.

Vaak is het zo dat je iets pas mooi gaat vinden als je de waarde ervan beseft. Zorg dus dat mensen gebouwen kunnen bezoeken en bekijken, daar uitleg krijgen. Daarmee breng je het verhaal aan de man. Vanuit deze gedachte zijn in Almere de Jonge Monumentendagen gehouden. Zeker bij de brutalistische gebouwen merk je nu herwaardering.

De gemeente Almere heeft een inventieve manier ontwikkeld om mensen te betrekken bij wat erfgoed is en wat dat voor hen betekent.

Aan de vijf algemeen gebruikte criteria voor waardestelling (ensemblewaarde, gaafheid, zeldzaamheid, architectonische en cultuurhistorische waarde) heeft Almere de belevings- en identiteitswaarde toegevoegd. Wat zegt dit gebouw of object wat over wie wij zijn? Zo wordt de blik ook naar de toekomstige waarde gericht.

Almere plaatst het erfgoed in drie thema's die van belang zijn voor de ontwikkelingsgeschiedenis van de stad: de pionierstijd, blauw en groen, experiment en innovatie.

In de aanloop naar een potentiële aanwijzing van een object tot monument, hanteert de gemeente een directe en laagdrempelige benadering van de inwoners. Op de gemeentepagina in het huis-aan-huisblad, en ook bij het potentiële monument zelf staat een uitnodiging. De medewerkers van het Erfgoedhuis vragen inwoners ter plekke en persoonlijk naar wat het object of de plek voor hen betekent. Daarnaast is online een laagdrempelige enquête beschikbaar.

**VERTEL
HET ONS!**

Wat betekent de Goede Rede voor jou?

Gemeente Almere wil de verhalen van Almeerders over de Goede Rede documenteren. Samen met een videograaf leggen we op woensdag 28 september en zaterdag 1 oktober jullie verhalen vast.

Kom langs in de Goede Rede en vertel jouw verhaal over de kerk.

Wanneer: 28 september en 1 oktober 13:00 - 17:00 uur
Locatie: Kerkgracht 60 Almere
Aanmelden: het is niet nodig om je aan te melden

Gemeente Almere

Het monumentenbeleid gaat dus uit van 'wat betekent iets voor de mensen?' En dan is mooi of lelijk beslist niet het enige dat telt. Enkele voorbeelden:

- De Goede Rede is een geliefd kerkcentrum. Er gebeurde en gebeurt veel! Trouwen, dopen, ontmoeten, concerten. De kerk is voor veel bewoners dus een plek van waarde.
- Is het politiebureau aan het Bivak mooi? Daar kun je verschillend over denken, maar het is wel het eerste gerealiseerde gebouw van een van de beroemdste Nederlandse architecten: Rem Koolhaas. Het idee is om het gebouw te behouden door het te blijven gebruiken, maar niet elk gebruik is heilzaam. Het politiebureau is al een tamelijk verweerd gebouw en nu is er ook nog een fietsenrek tegenaan geklemd en een plaat op geschroefd. Hoever willen we gaan in gebruik?
- En hoe zit het met de Voetnoot? De Voetnoot staat tegenover het stadhuis en de bibliotheek. "Op zo'n plek kun je veel neerzetten wat mooier is dan de Voetnoot", wordt wel gesteld. Om de meningen te peilen zijn twee enquêtes uitgezet, een via de krant en de socials, en een tweede via de gemeentelijke afdeling Statistiek. Deze enquêtes bereikten andere soorten doelgroepen, de uitslag was nagenoeg hetzelfde: slechts 28% bleek vóór sloop. Heel recent is de Voetnoot gemeentelijk monument geworden, met een al aanwezige, prachtige functie als broedplaats. Architectuur is niet van de massacommunicatie, zo blijkt ook uit onderzoek, de meeste mensen zien het eigenlijk niet. Je moet ze ermee in contact brengen.
- De Schoolwerf in Haven, het eerste hofje van Almere, krijgt vanwege het 50-jarig bestaan van Almere een halfjaar lang een museumwoning. Doel is het ervaren

van het wonen in het vroege Almere, de bewustwording van het verleden, waardering voor de bloemkoolwijk.

- Het landschapskunstwerk Groene kathedraal is gemaakt om te verdwijnen. Het verdwijnen is onderdeel van het ontwerp. En toch waarderen wij het zodanig dat we het willen beschermen. Zelfs de RCE heeft het op de selectie groslijst gezet. En nu begint de kunstenaar, Marinus Boezem, zelf ook te twijfelen. Toch maar conserveren dan? Of laten we het maar gaan?
- De komende week bloeien in de Regenboogbuurt de Japanse kersen. Dit prachtige fenomeen brengt mensen bij elkaar. Het kersenbloesemfeest wordt een traditie. Immaterieel erfgoed moeten we ook koesteren.

Opmerkingen vanuit de zaal

- Hoe zit het met de relatie materieel – immaterieel erfgoed? Het kersenbloesemfeest bestaat niet meer als de laan met 850 bomen er niet meer is. Of gaat het dan als verhaal de toekomst in? De bomen zijn als het ware onderdeel van het immateriële erfgoed.
- Een deelnemer ziet dat Lelystad en Almere vaak snel en voor het tijdelijke bouwen. Dat maakt deze gebouwen kwetsbaar, terwijl ze vaak wel geliefd zijn. Naar zijn mening zou er een (rijks)dienst moeten komen die zich namens de bewoners ontfermt over deze kwetsbare bouw en natuurlijk ook over de kunst in de openbare ruimte.

Tafelgesprek Jong erfgoed, wat kunnen en willen we ermee?

De dagvoorzitter nodigt de tafelgasten uit om zich voor te stellen aan de hand van iets persoonlijks, dat raakt aan hun ervaring met of hun kijk op jong erfgoed.

Eefje van Duin, directeur Monumentenwacht 4 Provinciën

Heeft vroege herinneringen aan de Goede Rede. Haar grootouders in Lelystad gingen regelmatig met haar winkelen in Almere-Haven. Zo is er ook een foto voor de kerk gemaakt.

De Monumentenwacht helpt de eigenaar met het bewaken van de conditie van zijn monument, en adviseert bij onderhoud en verduurzaming. Eefje is daarnaast bestuurlijk zeer actief in de landelijke erfgoedwereld.

Sjaak Kruis, wethouder gemeente Lelystad

Hij toont street-art in Lelystad, die het opdiepen van de Swifterbant-cultuur uit de zee verbeeldt. Sjaak wordt vooral geïnspireerd door de relatie tussen mens en omgeving. Wat hem betreft focussen we minder op aanwijzen van monumenten maar meer op het vertellen van het verhaal van de stad.

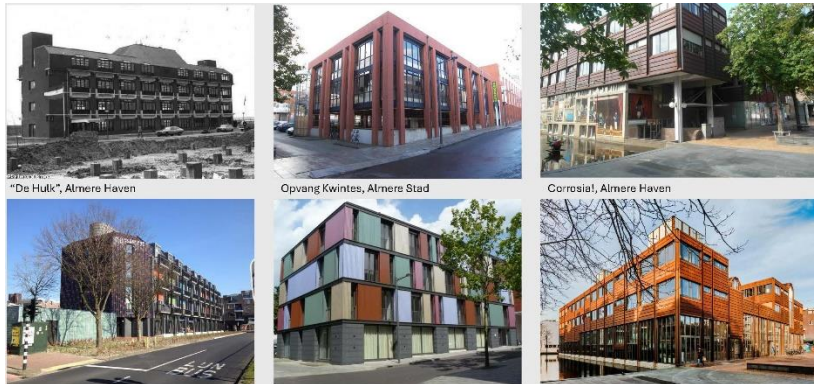

Roelof Oost, Heemschut provinciale commissie Flevoland

Hij vertelt over zijn grootmoeder, die in hetzelfde huis op Urk achtereenvolgens inwoner van Noord-Holland, Overijssel en Flevoland was. Roelof werkte al jong in de zorg voor monumenten op Urk. Onder meer voor het Kerkje aan de Zee. Elders een 'gewoon mooi' kerkje, in het jonge Flevoland het eerste monument.

Rik Lagerwaard, architect

Hij toont een foto van drie objecten die hij als architect “naar een nieuw leven heeft gebracht”: de Hulk en Corrosia in Haven, en de opvang van Kwintes in Almere-stad. Voor Rik is voor het behoud van een gebouw cruciaal dat je het een goede, nieuwe toekomst met goede gebruikers kunt geven.

De dagvoorzitter opent het gesprek met de titel van het symposium “Jong erfgoed, nu ook volwassen in Flevoland”. Hoort hier een uitroepteken of vraagteken bij?

Rik Lagerwaard trapt af met te stellen dat je dit per object moet bekijken. Is een gebouw nog bruikbaar of weer goed functioneel te maken, kan het de tijd doorstaan? De afweging voor wel of niet sloop gaat soms rücksichtslos, wat meer respect voor gebouwen is gewenst. Wat hem betreft is het erfgoedbeleid in Flevoland nu een beetje volwassen. Sjaak Kruis zegt dat Lelystad met de sloop van de Waterwijzer een harde les heeft geleerd. Nu is er een dispuut over de SGL, driekwart van de Lelystedelingen heeft een band met dit schoolgebouw, dat destijds als tijdelijk is neergezet.

B&W luisteren naar de stad, maar kijken ook naar het gebouw, om het te kunnen behouden moet het wel een functie hebben, er wordt een haalbaarheidsstudie gedaan. Een bijeenkomst in een stampvolle Agora waarin Michelle Provoost haar cultuurhistorische analyse van Lelystad presenteerde, stemt hem hoopvol. De aanwezigen zijn anders naar de stad gaan kijken, ze kennen nu het verhaal van de stad. Dit is een stap op weg naar volwassenheid.

Eefje van Duin is direct op haar eerste werkdag bij de Monumentenwacht al uitgenodigd bij Omroep Flevoland. Er is dus zeker interesse, ook voor archeologie. Iedereen heeft wel een gevoel bij een eigen plek. Als dit zich vertaalt in de wens tot behoud, is sprake van groei naar volwassenheid.

Roelof Oost vertelt dat op Urk de betrokkenheid bij erfgoed best groot is en dat dit nog gevoed wordt door vondsten die gedaan worden bij renovatie van onder meer woningen of zoals enige tijd terug een grafveld bij inrichting van een industrieterrein. De geschiedenis van Flevoland zit voor een groot deel in de bodem.

Noties uit het gesprek met de zaal

- De term Jong Erfgoed is zelf pas zo'n 25 jaar oud, ingevoerd door het Oversticht. De pareltjes van nu kregen destijds nogal eens een negatief welstandsadvies. Waardering komt met de tijd, door de band die met en de verhalen die in een gebouw ontstaan.
- Ook een tijdelijk gebouw kan door zijn geschiedenis monumentwaardig worden. Genoemd worden de Eiffeltoren, neergezet voor een wereldtentoonstelling, en het Bivakhuisje uit Almere-Haven dat nu een zoveelste leven heeft op de Waterlandse tuinen.

- Het Werkeiland Lelystad-Haven heeft de harten van de stad veroverd. De gemeente zou het wel helemaal tot monument willen maken, maar dit is vanwege ooit verleende bouwrechten juridisch lastig. Misschien helpt het om het aan te wijzen als beschermd stadsgezicht.
- Er is ook zorg om de groene structuren, die in Flevoland een neerslag van een tijdgeest zijn. Bijna een soort werelderfgoed. Denk aan de Beginweg in Lelystad, de Vogelweg en de Knardijk. Behalve borging in een Landschapsvisie zoals bijvoorbeeld de provincie die heeft, zijn goede beheerplannen en vastleggen van zichtlijnen in het gemeentelijk Omgevingsplan nodig.
- School- en zorggebouwen zijn extra kwetsbaar. Ze voldoen maar een 20 tot 30 jaar aan de normen (bijv. een slecht binnenklimaat) en dan rest de keus: afbreken en state of the art nieuwbouw, of moderniseren. Hier is vaak sprake van 'excelterreur': een harde afweging van kosten en baten zonder oog voor de zachte waarden en respect voor het gebouw. Per saldo resteert dan door-gaans sloop en goedkope terugbouw. Voor het Zuider-zee ziekenhuis in Lelystad is de knoop nog niet door-gehakt. Dit ziekenhuis heeft veel immaterieel erfgoed. Mevrouw Meijer en auteur Fred Feddes zetten zich in voor behoud van schoolgebouwen.
- Van diverse kanten wordt benadrukt dat borging van erfgoed cruciaal is. Een pand zonder status kan zonder sloopvergunning worden neergehaald. Weg is zomaar weg. Borging kan ook zonder monumentstatus plaats-vinden in de Omgevingsvisie en -plan. Documentatie is daarbij belangrijk. Vergeet Het Flevolands Archief niet als bron daarvoor.
- Inzetten op behoud van een gebouw vraagt werk en tijd. Het gebouw moet door een deskundige (een architect bijvoorbeeld) terdege worden geanalyseerd, bouwkundig worden onderzocht. En ook het zoeken naar een of meer nieuwe functies en het aanpassen van het gebouw daarop zijn een creatief proces wat tijd vraagt.
- De gemeente Almere zet als newtown sterk in op identiteit en beleving van het jonge erfgoed. Ze staat open voor een pilot waarin samen met de RCE gezocht wordt naar een integrale benadering van waarde-bepaling.
- En last but not least de oproep: vergeet cultuureducatie niet.

Afsluiting

De dagvoorzitter nodigt de tafelgasten uit tot een laatste woord.

Roelof Oost:

Urker klederdracht blijft mede dankzij de jaarlijkse Urkerdag levend, ook bij jongeren. Activiteiten houden erfgoed levend!

Eefje van Duin:

Zij is hoopvol, de jongeren van nu zijn de ouderen van straks. Jongeren voegen nieuw erfgoed toe.

Sjaak Kruis:

De afronding van de Nota Erfgoed nadert, een mijlpaal. Maar ook de waarschuwing dat erfgoed net als theaterbezoek steeds meer te maken krijgt met dagkoersen, mensen kiezen veel ad hoc, het gaat om sfeer en ambiance.

Rik Lagerwaard:

Zorg goed voor alles wat we vanaf nu neerzetten, houd ook ruimte voor maatschappelijke ontwikkeling van nieuwbouw, het erfgoed voor later.

Hierna sluit de dagvoorzitter af, hij is blij met de oogst van de middag, en bedankt de sprekers, tafelgasten en de gedeputeerde.

Er is gelegenheid om bij een drankje nog even na te praten, en een kijkje in de kerkzaal te nemen.

Verder lezen en doen

Enkele literatuurverwijzingen die tijdens het symposium zijn genoemd.

Post 65'-erfgoed en waarderings-participatie. Een verkenning van de praktijk.

Erfgoedvereniging Bond Heemschut, 2021.

<https://www.heemschut.nl/themas/post-65>

Het Erfgoedhuis Almere heeft podcasts gemaakt over verschillende delen van de stad. Er is er ook een over Almere-Haven. Leuk om zelf eens te wandelen.

[https://www.almere.nl/over-](https://www.almere.nl/over-almere/historie/erfgoedhuis/kennisbank/podcasts)

[almere/historie/erfgoedhuis/kennisbank/podcasts](https://www.almere.nl/over-almere/historie/erfgoedhuis/kennisbank/podcasts)

Beter dan sloop, een duurzame toekomst met blijvende bebouwing, Essay van Fred Feddes i.s.m. mevrouw Meijer, Trancity, 2025.

<https://trancity.nl/publicaties/beter-dan-sloop>

Colofon

Genootschap Flevo is een van de oudste verenigingen in het IJsselmeergebied (1938!). Een vereniging die nog steeds de toekomst van dat gebied ter harte gaat. Dat blijkt uit activiteiten zoals lezingen, symposia en excursies op het gebied van waterstaatkundige, sociaaleconomische, stedenbouwkundige en andere maatschappelijke thema's. Sinds enkele jaren organiseert Genootschap Flevo elk jaar rond de geboortedag van de naamgever de Cornelis Lelylezing.

GENOOTSCHAP FLEVO

Lid worden? Mail naar secretaris@genootschapflevo.nl

Lelystad, maart 2025

Tekst Riet Rijs

Foto's Cees Maris, Rob van der Schans